

Ο καπιταλισμός δεν αντέχει πια περισσότερη δημοκρατία

Συνέντευξη με τον Ραϊμόντο Βιέχο Βίνιας*

Τη συνέντευξη πήρε ο Δημήτρης Γκιβίσης

Πώς έχεις βιώσει τα κινήματα που είδαμε να αναπτύσσονται από την πλατεία Ταχρίρ ως την Σολ, και από το Σύνταγμα ως τη Γουόλ Στριτ;

Με ενθουσιασμό! Ήμουν στη Μαδρίτη στην Πλατεία Σολ όταν ξεκίνησε το κίνημα 15Μ και αργότερα στη Βαρκελώνη, όταν η αστυνομία εκδίωξε τους ακτιβιστές από την Πλατεία Καταλουνία, καθώς και όταν οι διαδηλωτές είχαν μπλοκάρει την είσοδο του Κοινοβουλίου. Είδα τον κόσμο να προτείνει λύσεις απέναντι στην καπιταλιστική κρίση μέσω του δημοκρατικού ριζοσπαστισμού. Πρώτα ήταν στην Ταχρίρ, μετά στη Γουόλ Στριτ, και ποιος ξέρει πού θα προχωρήσουμε... Ένα καινούργιο παγκόσμιο κύμα μετακινήσεων δίνει τον πλανήτη. Οι άνθρωποι ταραζούν τα νερά κι όταν αυτό συμβαίνει τα πάντα είναι δυνατά. Το κύμα θα ξεθωιάσει διαφορετικά σε κάθε χώρο ανάλογα με τις τοπικές πραγματικότητες, όμως το πεδίο στο οποίο λειτουργεί, το διαδικτυακό (web), θα συνεχίσει να προωθεί τη διαφωνία και την ανάπτυξη του.

Η μορφή δράσης των νέων κινήματων κοινωνικού ριζοσπαστισμού, θεωρείς ότι σηματοδοτεί μια αλλαγή στην έννοια της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, έτσι όπως την γνωρίζουμε μέχρι σήμερα;

Βεβαίως. Η δημοκρατική εκπροσώπηση πρέπει να επανεξεταστεί και να αναδιατυπωθεί, μέσα σε ένα πλαίσιο συγκρουσιακό, με διαταρακτικές μορφές συμμετοχής, και όχι απαραίτητα θεσμοθετημένη στο πλαίσιο της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Το ζήτημα δεν είναι να θέσουμε τη συμμετοχή και την εκπροσώπηση ως αντίθετες δυνάμεις σε μια σύγκρουση, αλλά μάλλον να κατανοήσουμε για τι είδους συμμετοχή μιλάμε. Το να εκπροσωπούμαι δεν σημαίνει να αναθέτω και να ξεχνάω, αλλά να διατηρώ μια μόνιμη δυναμική σχέση μεταξύ του εντεταλμένου και του ψηφοφόρου, για να δημιουργήσω τους μηχανισμούς που καθιστούν δυνατή αυτή τη δυναμική, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής ανυπακοής. Καμία μορφή της δημοκρατίας, συμπερι-

Πουέρτα ντελ Σολ, Κίνημα 15Μ, 22 Μαΐου 2011.

λαμβανομένης και της άμεσης δημοκρατίας, δεν λειτουργεί χωρίς αντιπροσώπευση. Είναι κάτι εγγενές προς τη δημοκρατία: για να λειτουργήσει συλλογικά, πρέπει να εκπροσωπούμαστε μέσω άλλων. Το πρόβλημα είναι διαφορετικό. Το ε-

ρώτημα είναι τι είδους αντιπροσώπευσεις θέλουμε να αρθρώσουν οι δημοκρατίες μας με θεσμικούς όρους.

Ποια θεωρείς ότι είναι τα καινούργια στοιχεία αυτού του κύκλου των κινήματων που

είδαμε να αναπτύσσονται φέτος σε σχέση με το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα;

Το κύριο στοιχείο της αλλαγής είναι ένα νέο ρεπερτόριο, που έγινε δυνατό μέσω των καινοτομιών του web 2.0. Σε αντίθεση με το κίνημα

“

Το να εκπροσωπούμαι δεν σημαίνει να αναθέτω και να ξεχνάω, αλλά να διατηρώ μια μόνιμη δυναμική σχέση μεταξύ του εντεταλμένου και του ψηφοφόρου, για να δημιουργήσω τους μηχανισμούς που καθιστούν δυνατή αυτή τη δυναμική, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής ανυπακοής. Καμία μορφή της δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης και της άμεσης δημοκρατίας, δεν λειτουργεί χωρίς αντιπροσώπευση.

κατά της παγκοσμιοποίησης (το οποίο λειτουργεί με το web 1.0), σήμερα βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια ιδρυτική ρήξη απέναντι σε κάθε τοπικό πολιτικό καθεστώς. Δεν είναι πλέον το θέμα η επιδίωξη παγκόσμιων αντι-συνόδων απέναντι στις συνόδους κορυφής. Οι ακτιβιστές σήμερα χρησιμοποιούν το παγκόσμιο κύμα για να ανταγωνιστούν τους διαφορετικούς επιμέρους σχηματισμούς της καπιταλιστικής τάξης επαναστασιακών της δικής τους εξουσία ως πολίτες. Αυτό έχει καταστεί δυνατό χάρη στο τεχνολογικό άλμα με το web 2.0. Χωρίς αυτό, οι αλλαγές στο ρεπερτόριο που απαιτούνται σε κάθε νέο κύκλο και σε κάθε καθεστώς, όπως το παγκόσμιο κίνημα, δεν θα ήταν δυνατές.

Συμφωνείς με την άποψη ότι αυτό το κίνημα αναδεικνύει μια επανειληπτική της πολιτικής; Δηλαδή την επιστροφή της πολιτικής με καινούργιους τρόπους;

Φυσικά. Σήμερα γινόμαστε μάρτυρες μιας επανειληπτικής του πολιτικού. Βρισκόμαστε στην κατώτερη φάση του κινήματος των παγκόσμιων κινητοποιήσεων, η οποία ξεκίνησε από το 2003 και μετά. Το κίνημα έχει μεταλλαχθεί με επιτυχία και τώρα εξαπλώνεται σαν μαρσούτι. Αν κοιτάσουμε πίσω, μπορούμε να δούμε ότι οι εμπειρίες από τις 13 Μαρτίου στην Ισπανία (2004), των γαλλικών προστίων (2005) και της ελληνικής εξέγερσης (2008), καθορίζουν τη συγκεκριμένη γενεαλογία αυτού που συμβαίνει τώρα. Το

πολιτικό είναι και πάλι στο προσκήνιο με μια δυναμική, όπως θα αναμενόταν, με νέες μορφές. Αυτή η καινοτομία είναι ακριβώς το σύμπτωμα αυτής της επιστροφής του πολιτικού. Ωστόσο, είναι εξίσου σημαντικό να έχουμε επίγνωση του γεγονότος ότι, κάτω από αυτές τις ασυνέχειες, μπορούμε επίσης να βρούμε τα στοιχεία της συνέχειας που πρέπει να ερμηνευθεί εκ νέου με προοδευτικό τρόπο, έτσι ώστε αυτό που διατηρείται να μη λειτουργεί ενάντια σε αυτό που καινοτομεί.

Αρκετοί θεωρούν ότι το αίτημα για πραγματική δημοκρατία είναι απλοϊκό, για αυτό και μπορεί να υποσειρώσει στις τάξεις του πολλές ετερόκλητες κοινωνικά και πολιτικά ομάδες. Ισχυρίζονται δηλαδή, ότι όσο θέτει ως κεντρικό στόχο τη δημοκρατία και όχι την ανατροπή του καπιταλισμού, ουσιαστικά είναι ακίνδυνο για το σύστημα. Ποια είναι η γνώμη σου;

Ο καπιταλισμός και η δημοκρατία είναι συμβατά μόνο μέχρι ένα ορισμένο όριο, αυτό της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Οι σημερινοί κοινωνικοί αγώνες ξεπερνούν αυτό το όριο, γεγονός που αποδεικνύει ότι ο καπιταλισμός δεν αντέχει πια περισσότερη δημοκρατία. Πάντα ήταν πρόβλημα του καπιταλισμού το να περιέχει τη δημοκρατία. Γι' αυτό και καταφεύγει κατά καιρούς στις κυ-

>>>

Της Λουκίας Κοτρωνάκη*

Καταλαμβάνοντας τις πλατείες, ανακαταλαμβάνοντας την πολιτική

Πλατεία Ταχρίρ, Πουέρτα ντελ Σολ, Πλατεία Σύνταγματος, Πιάτσα Ρεπούμπλικα... Ο συγκρουσιακός κύκλος που εγκαινιάζει η αραβική άνοιξη, φαίνεται πως δεν κλείνει με το πέρας του εαρινού ηλιοστάσιου...

Ποιος απρόσμενος κινήματός ανθός φούντωσε στις ευρωπαϊκές -αν όχι παγκόσμιες- πλατείες; Ποια συγκρουσιακά μηνύματα ευδοκίμησαν και ποιους διεκδικητικούς καρπούς αφήνουν στο πέρασμά τους;

Το χιλιοεπισημό -στα όρια της ταυτολογίας- «έλλειμμα δημοκρατίας» δεν θα αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού, στο παρόν κείμενο. Αντιθέτως, αυτό που θα επιχειρηθεί είναι να φωτιστούν τα παραπάνω ερωτήματα και, ίσως εμμέσως, να θεθούν τα ζητήματα που οφείλουν τουλάχιστον να προβληματιστούν στην «επόμενη μέρα». Με πυξίδα αυτή την πρόσφατη διεθνική συγκρουσιακή εμπειρία, το υπόδειγμα Πλατείες, στόχος του κειμένου είναι να αρθρώσουμε 3 στοιχεία προς πάσα χρήση και πάσα πολιτική (αυτο)κριτική...

Φανταστικό «Πλατείες» και facebook

Η συζήτηση και ανάλυση του «φαινομένου» Πλατείες -όπως πάντα- ξεκίνησε

απ' το τέλος: Ζούμε (σ)την εποχή του facebook! Ο «κόσμος» συσπειρώθηκε γιατί δημιουργήθηκε ένα «αυθόρμητο» event στο facebook. Το τέλος των παραδοσιακών οργανώσεων και των παλαιών ποτέ οχημάτων κινητοποίησης είναι προ των πυλών. Το facebook υποκαθιστά τις απολιθωμένες διεκδικητικές συλλογικότητες, συντονίζει την παγκόσμια αποστασία, συλλογικοποιεί την ατομική δυσαρέσκεια και κυρίως εκφράζει τα πολιτικά ήθη των καιρών μας. Ο «σύγχρονος άνθρωπος» δεν φέρει πλέον τη φιγούρα του απαραιτήτου και ταυτισμένου με την οργάνωση ή με το πολιτικό δόγμα αγωνιστή, αλλά του χειραφετημένου από τους συλλογικούς καταναγκασμούς «ενεργού πολίτη», που αναλαμβάνει δράση υπακούοντας στα κελεύσματα της ατομικής του αυτοπραγμάτωσης (αναγκαιότητας).

Μάλιστα. Ζούμε, όμως, το τέλος του «συλλογικού ανθρώπου» ή μια φάση μετάβασης σε έναν «νέο» πολιτισμικό ιδεότυπο συλλογικοποίησης της κοινωνικής διαμαρτυρίας;

Λαμβάνοντας υπόψη τις μεταβολές στην πολιτική οικονομία των Μέσων Μαζικής Δημοσιότητας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης, στις απαρχές του 21^{ου} αιώνα, το facebook (όπως η αφίσα, η εφημερίδα, το ραδιόφωνο, η προκήρυξη κ.ο.κ.) είναι δυνατόν να θεωρηθεί ως ο σύγχρονος κατεχόμενη διάυλος διάχυσης ενός κοι-

“
Το αντιφατικό -αν όχι αμοιβαία αποκλειόμενο- διεκδικητικό μάγμα των «Πλατειών», ήταν εκείνο που έθεσε επιτακτικά το ζήτημα της ανακατάληψης της πολιτικής από τους «πραγματικούς» ανθρώπους. Στο σύνθημα «Πραγματική Δημοκρατία» συμπυκνώθηκε αυτό το αίτημα επανεφεύρεσης μορφών συμμετοχής των «πραγματικών ανθρώπων» στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφορούν τη ζωή τους.

νοϊκού συμβάντος. Ο συνδυασμός, μάλιστα, οριζόντιας και μη τυποποιημένης δομής του εν λόγω μέσου μοιάζει να επηρεάζει όχι μόνο την ταχύτητα και το εύρος διάδοσης ενός μηνύματος (ή ενός διεκδικητικού κελεύσματος), αλλά και το περιεχόμενο αυτών που αξιολογούνται ως συμβάντα συλλογικής ενδιαφέροντος: ό,τι δημοσιοποιείται (εν προκειμένου, τα πάν τα) διεκδικεί τη δημόσια προσοχή.

Η σκηνογραφία της διεκδίκησης: Κάνοντας πολιτική με την «ανοιχτή παλάμη» και τη μητροπολιτική κατασκήνωση

Ως εδώ, καλά. Οι «Πλατείες» όμως ήταν μια επιτυχημένη (εκ του αποτελέσματος) δημοσίευση στο «facebook»;

Ασφαλώς και όχι. Ήταν η ανυπόγραφη (από κάποια γνώριμη και φθαρμένη, πολιτική αυθεντία) ταυτότητα του καλεσμένου και η επικοινωνιακή ξέσπαση μιας πρωτόγνωρης διεκδικητικής φόρμας (κατάληψη της κεντρικής πλατείας μιας πρωτεύουσας) εκείνοι που λειτουργήσαν ως γνωστικοί καταλύτες στην υιοθέτηση και διεθνική διάχυση του συγκρουσιακού ιδιώματος Πλατείες. Ήταν, όμως, και οι απροσδόκητες διαθεσιμότητες των «αθέτων» στην πολιτική τοιογραφία διεκδικητών, - αν όχι εξίσου κρίσιμη - τουλάχιστον απαραίτητη προϋπόθεση για τη με-

Το εφημερίδα του κινήματος «Καταλάβετε τη Γουόλ Στριτ»

Το εφημερίδα του κινήματος «Καταλάβετε τη Γουόλ Στριτ»

ταστοιχείωση μιας δημοσίευσης - ρουτίνας του facebook στο πολιτικό γεγονός «πλατείες της Ευρώπης».

Εν αρχή ην η έκφραση. Το «πρωτοπολιτικό» πλήθος -κατά άλλους, ο «απολίτικος κοινωνικός αχταρμάς»- που συνέθεσε το αντιφατικό -αν όχι αμοιβαία αποκλειόμενο- διεκδικητικό μάγμα των «Πλατειών», ήταν εκείνο που έθεσε επιτακτικά το ζήτημα της ανακατάληψης της πολιτικής από τους «πραγματικούς» ανθρώπους. Στο σύνθημα «Πραγματική Δημοκρατία» συμπυκνώθηκε αυτό το αίτημα επανεφεύρεσης μορφών συμμετοχής των «πραγματικών ανθρώπων» στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφο-

ρούν τη ζωή τους.

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία στερομένοι προηγούμενης συγκρουσιακής τεχνονοσίας, ή απλώς απορρίπτοντας τις υφιστάμενες διεκδικητικές φόρμες, οι «πρωτοπολιτικοί» μετέτρεψαν θεατρικούς - αν όχι γκροτέσκους (μουτζα αλά ελληνικά) - εργαλείων έκφρασης της διαμαρτυρίας. Από την Πουέρτα ντελ Σολ μέχρι την πλατεία Ασκελόν (Τελ Αβίβ) στη σκηνογραφία της διεκδίκησης δεσπόζει η... σκηνή: Η εν σόμاتا και διαρκής φυσική παρουσία στο κέντρο της πόλης αχαρτογράφησης διεκδικητικών.

Το τελετουργικό «μητροπολιτική κατασκήνωση» φαίνεται πως σε πρώτο χρόνο

- μέχρις ότου δηλαδή αποκωδικοποιηθεί από τις αρχές - άσκησε τριπλή επενέργεια στο πολιτικό του περιβάλλον.

Καταρχήν, διάρκεια στα γεγονότα διαμαρτυρίας. Η διαρκής και κυρίως μαζική διατύπωση του αιτήματος για «Πραγματική Δημοκρατία!» με τη σειρά της είχε ως συνέπεια την εφιαρκή ανάδειξη του «πολιτικού ζητήματος»: οι πολιτικές ελίτ και τα Μ.Μ.Ε που μέχρι τότε επέβαλλαν τις πολιτικές τους αποφάσεις επικαλούμενη την ιδιότητα του εκλεγμένου, τη λαϊκή εντολή ή το χρίσμα του υπηρέτη της (αστικής) Δημοκρατίας, σταδιακά και σε μεγάλο κοινωνικό εύρος απόβλεσαν το νομιμοποιητικό «πολιτικό φύλλο συκής» τους.

Επιπλέον, λόγω του μη γνώριμου (στις δυνάμεις καταστολής) δυναμικού διεκδίκησης που ενέχει μια μη καταχωρημένη στα ρεπερτόρια δόμου μορφή διεκδίκησης, σε συνδυασμό με τον μη βίαιο χαρακτήρα που προέτασε, επέτειναν την πολιτική αμηχανία της αστυνομίας. Στα αρχικά στάδια η κατασταλτική επιταγή ήταν πολιτικά «άκομπος» να εφαρμοστεί, κάτι που όμως ανετάρπη στον επόμενο χρόνο, όταν η πολιτική διαμαρτυρία κατέστη «απειλητική» για τις κανονικότητες του πολιτικού συστήματος.

Τέλος, οι «μη ταυτισμένοι» με τη ρητορεία και τις πρακτικές των εν πολλοίς αυτοαναφορικών και αφόρητα προβλεψίμων στο πολιτικό σύστημα διεκδικητικών αστερισμών, αυτό το ιδιότυπο ρεύμα «κατασκηνοτών Πλατειών», κατέδειξε και τα όρια - αν όχι τον αναχρονιστικό χαρακτήρα - των υφιστάμενων συγκρουσιακών πρακτικών. Σε ό, τι αφορά την περίπτωση της Ελλάδας, οι «Αγανακτι-

>>>